

PROGRAMMA **PLAN** economie

*Ruimte voor
ondernemerschap*

Hoe houden we onze
economie vitaal?

Verbinding,
vindingrijkheid en lef

Hoofdstuk 1 - Pagina 4
Context en aanleiding

Hoofdstuk 2 - Pagina 8
Visie en ambitie

Hoofdstuk 3 - Pagina 14
Programmadoelen

Hoofdstuk 4 - Pagina 19
Inspanningen en activiteiten

Hoofdstuk 5 - Pagina 24
Veranderaanpak

Hoofdstuk 6 - Pagina 26
Monitoring en programmasturing

Hoofdstuk 7 - Pagina 28
Communicatie

Hoofdstuk 8 - Pagina 31
Samenhang programma's

Vooraf

Gemeente Hoeksche Waard bestaat vanaf 1 januari 2019. In het Hoofdlijnenakkoord dat met de start van de gemeente is vastgesteld, zijn verschillende thema's benoemd waar extra op wordt ingezet de komende jaren.

De Hoeksche Waard heeft een forse opgave als het gaat om het ombuigen van de demografische ontwikkeling en daarmee het vitaal houden van het gebied. Als we niets doen dan vergrijs en ontgroent de Hoeksche Waard sterk. Dit kan leiden tot het verdwijnen van voorzieningen, krapte op de arbeidsmarkt en een afnemende vitaliteit in de kernen: wie kan straks nog voor wie zorgen? Actie is dus geboden!

Alle raderen moeten draaien om de 'machine' gaande te houden om zo jonge huishoudens voor de Hoeksche Waard te behouden, te versterken en aan te trekken. Voor de 5 raderen inclusieve samenleving, mobiliteit, wonen, economie en duurzaamheid is gekozen voor een programmatische aanpak die moet leiden tot meer samenhang binnen en tussen de programma's, een versnelling voor de vitaliteit en focus op de gewenste resultaten voor de gemeente, maar vooral voor de samenleving waar we het met elkaar voor doen. In de programmaplannen, waar u er nu eentje van voor u heeft, staat kort beschreven wat we, samen met anderen, gaan doen en waarom.

Een vitaal eiland is een eiland dat in staat is om op eigen kracht goed te functioneren en daar is veel voor nodig. Een toekomstbestendige woningvoorraad en een basis aan dagelijkse voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg, welzijn en detailhandel is essentieel. Ook voldoende en passende werkgelegenheid is belangrijk, evenals bereikbaarheid en veiligheid. Inwoners willen sporten (bij verenigingen) en er moet, zowel voor eigen inwoners als voor bezoekers, voldoende ruimte zijn voor recreatie en cultuur. Ondernemers vragen voldoende ruimte om in vrijheid te kunnen ondernemen en er moet een vruchtbare grond zijn waar innovatieve ideeën uit kunnen ontspringen. Al deze factoren dragen bij aan de vitaliteit van het eiland.

In de Hoeksche Waard leef je het gezonde leven, in je eigen tempo in alle vrijheid, met ruimte om je heen op een steenworp afstand van de dynamische stad. Een eiland waar altijd iets te doen is, met leuke winkels en goede horeca. Waar het buitenleven dichtbij is. Met prachtige vergezichten, kleurrijke akkerranden en krekens omringd door de Delta. Een gebied met vindingrijke inwoners met vruchtbare grond voor innovatieve doeners. Waar de mensen hard werken, samen dingen ondernemen en voor elkaar zorgen.

Hoofdstuk 1

Context en aanleiding

Op 22 december 2018 is het hoofdlijnenakkoord *Samen meer Waard* van de gemeente Hoeksche Waard gepresenteerd. Het is het eerste akkoord van onze kersverse gemeente die op 1 januari 2019 werd gevormd. Hierin staan de maatschappelijke opgaven voor de Hoeksche Waard die we programmatisch hebben uitgewerkt. Het vasthouden en versterken van een gezond economisch klimaat is één van die opgaven. En dat is niet zonder reden. Dat maakt dit plan duidelijk.

Met zo'n 33.000 banen (714 banen per 1.000 personen beroepsbevolking) hebben we een relatief kleine, open economie. Dat is niet ongebruikelijk voor een suburbane regio onder de rook van Rotterdam. Veel Hoeksche Waarders werken dan ook in de regio's Rotterdam/Rijnmond en Dordrecht, en niet op hun 'eigen' eiland. Ook blijft de banengroei wat achter, vooral in de handel, logistiek, horeca, zakelijke diensten en overheid. Bovendien neemt net als elders in Nederland het aantal openstaande vacatures en daarmee de krapte op de arbeidsmarkt toe. Daarnaast zien we dat veel jongeren de regio verlaten om ergens anders te gaan studeren. Belangrijk aandachtspunt is dat ze vaak ook niet meer terugkeren. En als dat al gebeurt, is dat als ze al wat ouder zijn en elders een gezin hebben gesticht. De potentiële beroepsbevolking zal mede daardoor vanaf 2021 nog fors dalen. Dit programma maakt duidelijk dat het aantrekkelijk zijn en blijven van de Hoeksche Waard, om te leven, wonen en werken, een van de topprioriteiten is.

LANDBOUWSECTOR ONDER DRUK, MAAR ER ZIJN KANSEN

En hoe zit het dan met de landbouw? De Hoeksche Waard telt 310 land- en tuinbouwbedrijven met een totale oppervlakte van 17.500 hectare. Een groot deel van het eiland

wordt beheerd door de agrarische sector en is hiermee de belangrijkste 'drager' van het landschap. Maar door de huidige teeltmethoden staat de landbouw en daarmee de bodemkwaliteit onder druk. De landbouwsector heeft het economisch zwaar. Niet alleen in de Hoeksche Waard. De boerenprotesten in oktober 2019 in Den Haag waren in dat geval veelzeggend. Tegelijkertijd zijn er veel kansen. Wat nodig is, zijn nieuwe, innovatieve verdienmodellen om problemen het hoofd te bieden en in te spelen op de mondiale vraag naar voedsel.

WE KUNNEN EN DOEN DIT NIET ALLEEN

Duidelijk is dat voor alle arbeidssectoren een vitale economie onmisbaar is voor de groei en bloei van ons prachtige eiland. Daarbij zien we inderdaad uitdagingen en knelpunten, maar dus vooral veel kansen die we samen kunnen benutten. In dit programma-

plan tonen we onze visie en ambitie, de doelen, resultaten, inspanningen, strategie en huidige stand van zaken van de economie in de Hoeksche Waard. Daarin nemen we ook de ontwikkelingen binnen de samenleving mee die leiden tot een andere kijk op een vitale economie in de Hoeksche Waard. Onze ambities op het gebied van een inclusieve samenleving vragen om meer maatwerk betreffende allerlei arbeidsmarkt-vraagstukken, waarin het vooral gaat om de arbeidsmarkt toegankelijk te maken voor iedereen. Met dit programmaplan brengen we samenhang aan in de verschillende projecten en activiteiten die plaatsvinden op het gebied van vitale economie. Van daaruit versnellen we de realisatie van de doelen. Nogmaals willen we benadrukken dat het een samenspel van factoren en betrokken partijen is. We kunnen en doen dit niet alleen.

LEESWIJZER

De aanpak rond de economische opgave hebben we programmatisch uitgewerkt. Waar een project zich vaak richt op de realisatie van één vooraf overeengekomen resultaat, richt een programma zich op het nastreven van meerdere samenhangende en sectoroverstijgende doelen die samen met externe partijen worden gerealiseerd. We hebben in hoofdstuk 1 de aanleiding en context van deze opgave weergegeven. Die context is in hoofdstuk 2 opgetrokken

We kunnen en doen dit niet alleen.

naar de visie en ambitie van de opgave economie. In hoofdstuk 3 zijn deze vertaald naar strategische en operationele doelen. In hoofdstuk 4 benoemen we de prioritaire inspanningen voor de 1e fase en het faseplan. De manier waarop, de strategie/de aanpak, staat in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 8 geven we de samenhang weer tussen de verschillende opgaven waar de gemeente Hoeksche Waard voor staat.

Cijfers en gegevens economie Hoeksche Waard

714 banen

per 1.000 personen beroepsbevolking in 2018.

Bijstandsuitkeringen

in 2018 gedaald met 5% naar

816

ontvangers.

Participatiegraad

71,3%

tegen **70,5%** landelijk gemiddeld.

Vraagoverschot op de arbeidsmarkt groeit naar

4.500 personen

in 2030. **12%** van de vacatures wordt daarmee niet vervuld.

De **beroepsbevolking** is in 2 jaar tijd met

1,5% gegroeid.

en de **werkzame beroepsbevolking**

met **3,2%**

2,8 %

werkloosheid tegen een landelijk gemiddelde van **3,8%**.

In 2017 trok de **banengroei** aan tot **2%**

Uitgaande pendel

van **24.900**

en **inkomende pendel**

van **12.900**

950 openstaande vacatures

per december 2018; een groei van 5,5% ten opzichte van 2017.

Spanningsindicator arbeidsmarkt

Hoeksche Waard met **2,68** relatief hoog (Rijnmond 1,40), met uitschieters in de **zorg en techniek**.

De **aanwezigheid van horeca**

blijft met **1,7** fors achter ten opzichte van landelijk gemiddelde van **2,6** per 100 inwoners.

Per 1 januari 2018 telt de Hoeksche Waard **7.945 vestigingen van bedrijven en instellingen**.

In 2017 was er **15% minder opheffing/vertrek** en **30% meer oprichting/komst**.

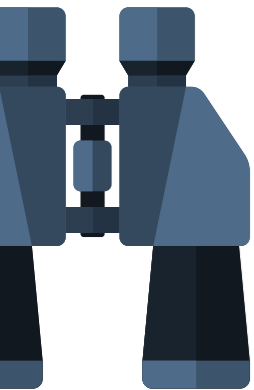
Ca. **45.000 personen** werkzame beroepsbevolking en **33.000 banen** in 2018.

Jaarlijks stromen zo'n **650 jongeren** het mbo (ca 370), ho (ca 180) of wo (ca 110) in.

Hoofdstuk 2

Visie en ambitie

Zeg je Hoeksche Waard, dan zeg je natuur, rust, ruimte, polders, dijken én landbouw. Het Zuid-Hollandse eiland kent een rijke ontstaansgeschiedenis. Het is een bijzonder gebied, vlakbij de Randstad en onder de rook van Rotterdam. Toch is de Hoeksche Waard voor behoorlijk wat Nederlanders onbekend terrein, en misschien in de ogen van veel mensen zelfs wat 'braaf'.

Wie wil daar nou naartoe of juist blijven om te leven, wonen, recreëren en werken? Wij weten wel beter! Wat we moeten doen is 'onze' Hoeksche Waard goed op de kaart zetten en onszelf beter profileren. We hebben genoeg om trots op te zijn en hebben op veel fronten goud in handen. Kijk naar de innovatieve bedrijven (landbouw), de ontwikkeling van de Hoeksche Waard als Foodlab, het unieke landschap, de (betaalbare) ruimte en talrijke locaties voor bedrijven om zich te vestigen, én veel kansen op de arbeidsmarkt. Ook voor mensen met een afstand tot die arbeidsmarkt. Maar we moeten dit allemaal wel (beter) benutten. Een gezonde en vitale economie is daartoe onmisbaar.

VISIE

De vraag is hoe we de komende jaren het economisch klimaat niet alleen vitaal houden, maar vooral ontwikkelen en onze kansen moeten grijpen. Dat we actie moeten ondernemen, is duidelijk. We hebben te maken met fikse uitdagingen als vergrijzing, een relatief kleine economie, jonge mensen die de regio verlaten, een toenemende krapte op de arbeidsmarkt en vruchtbare akkerbouw die in moeilijk vaarwater dreigt te geraken en een positieve impuls goed kan gebruiken. Ook hebben we te maken met het DNA van de Hoeksche Waard dat toch vooral behoudend, 'doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg', is. Daar hebben we rekening mee te houden. Dat vraagt dus soms om gedragsverandering en bewustwording dat we samen moeten werken aan verandering. Op die manier kan de Hoeksche Waard stappen maken in de (economische) doorontwikkeling en profiteert iedereen ervan.

AMBITIE

Inspanningen zijn dus nodig om ons te (blijven) onderscheiden en vooral aantrekkelijk te maken. Als gemeente moeten wij de juiste randvoorwaarden creëren, waardoor ondernemers beter kunnen ondernemen, boeren beter kunnen boeren, recreanten (nog) fijner kunnen recreëren en de hele Hoeksche Waard daar vervolgens een graantje van meepikt. Dat kunnen we niet alleen, maar moeten we samen doen met het bedrijfsleven, het onderwijs, de agrarische gemeenschap en de bewoners van de gemeente Hoeksche Waard. Zeker die laatste groep moet zich herkennen in wat we doen, wie we willen zijn en wat we willen uitstralen om te zorgen dat we een tof eiland zijn, waar we trots op zijn en blijven. Dat vraagt om verbinding, ambitie, innovatie, vindingrijkheid, goed naar elkaar luisteren en zeker ook durf.

Een ding is zeker: als we kansen willen verzilveren, moeten we aan de slag met de vijf programmathema's:

1. vitale arbeidsmarkt,
2. gezond economisch vestigingsklimaat,
3. bloeiende vrijetijdseconomie,
4. duurzame innovatieve landbouw,
5. aantrekkelijke gebiedsmarketing.

Dat is een samenspel van onlosmakelijk aan elkaar verbonden componenten. Een sterke economie maken we samen. Niet 'doe maar gewoon', maar gewoon doen, dus! De Hoeksche Waard biedt alle ruimte voor kansrijk ondernemerschap!

"Stel je voor dat je zegt dat de Hoeksche Waard 'the place to be' is waar je op een gezonde manier voeding leert maken om te eten. Met daarbij onze agrariërs als innovatieve hoeders van het landschap. Reuze interessant, want dan heb je het over gezondheid, innovatie en nieuwe technologie. Ik zie daar zeker kansen."

Sander Ros,
directeur RoosRos Architecten, Oud-Beijerland

VITALE ARBEIDSMARKT

Door vergrijzing en ontgroening (trek jongeren naar de stad) verandert de bevolkingssamenstelling in de Hoeksche Waard. Mede daardoor ontstaat er een toenemende druk op de arbeidsmarkt. En dat terwijl er veel kansen liggen. Zo kenmerkt de economie in de Hoeksche Waard zich door veel werkgelegenheid in de industrie, de bouw en de groothandel. Er komen meer banen bij, maar er zijn ook veel openstaande vacatures die niet altijd even makkelijk opgevuld kunnen worden. Vooral in de ICT, techniek en zorg (mbo 3- en mbo 4-niveau). Er is dus behoefte aan goed opgeleide vakmensen. Aan de Hoeksche Waard de taak om daarin te voorzien en 'aantrekkelijk' te zijn en blijven, zodat we mensen binden aan dit prachtige gebied. Daarbij is geen tijd te verliezen. In 2035 willen we toe naar een vitale regionale arbeidsmarkt in de Hoeksche Waard, waarbij vraag en aanbod van arbeid, zowel kwantitatief als kwalitatief, in evenwicht zijn.

Onze aanpak

Het realiseren van een vitale arbeidsmarkt staat niet op zichzelf, maar vraagt om een integrale aanpak en soepele processen. Samen de schouder eronder zetten met overheden, ondernemers en onderwijs. Daarbij is er geen sprake van één oplossingsrichting, waarmee we de spanning op de arbeidsmarkt kunnen tackelen. De beste aanpak bevat een combinatie van maatregelen en overstijgt de klassieke 'verzuiling' tussen fysiek en sociaal domein. Nu is het tijd om onze mouwen op te stropen en samen aan de slag te gaan.

GEZOND ECONOMISCH VESTIGINGSKLIMAAT

De economische dynamiek staat onder druk in de Hoeksche Waard. Er zijn meer bedrijven die stoppen/vertrekken dan bedrijven die zich hier vestigen/oprichten. Ook blijft de banengroei hierdoor achter bij het landelijk gemiddelde. En dat terwijl we als Hoeksche Waard zoveel te bieden hebben. Het gebied leent zich uitstekend als economisch, aantrekkelijke vestigingslocatie. Er is (betaalbare) ruimte, het arbeidsethos is hoog (geen woorden, maar daden), we hebben fraaie woon- en leefgebieden en liggen ook nog eens dicht bij de Randstad, de Drechtsteden en West-Noord-Brabant. Dat biedt zeker mogelijkheden voor bijvoorbeeld de (circulaire) maakindustrie. Die kansen moeten we natuurlijk wel benutten. Wat we nodig hebben, is een gezond economisch en vitaal vestigingsklimaat waar het voor zowel huidige als nieuwe bedrijven goed ondernemen is. Belangrijk daarbij is dat we het vitaal houden waar nodig en versterken waar het kan.

Onze aanpak

De aanpak staat niet op zichzelf, maar is een samenspel. Samen met ondernemers en kennisinstellingen moeten we investeren, verbinden, motiveren en inspireren. Goede nieuwe plannen ontwikkelen en implementeren voor zowel bestaande als nieuwe bedrijven om ze enthousiasmeren en erbij te betrekken. Kiezen voor kwalitatief goede (nieuwe) vestigingslocaties, het op niveau houden of brengen van bestaande locaties, waarbij we leegstand actief aanpakken, en 'doei zeggen' tegen kwalitatief mindere locaties. Maar ook startende ondernemers moeten en kunnen we helpen en faciliteren, zodat we daarmee hun succeskans vergroten. Belangrijk daarbij is ook een goede bereikbaarheid, op het gebied van vervoer, maar ook via de digitale snelweg. Snel(ler) internet is een must voor een goede concurrentiepositie. Al met al: niet met hagel schieten, maar zoals in dit programmaplan wordt gedaan, prioriteiten stellen om de economische situatie te verbeteren. Zaak is om daartoe alle kwalitatieve en kwantitatieve gegevens te verzamelen en beleid te monitoren. Uiteindelijk willen we ons presenteren als aantrekkelijk eiland met volop mogelijkheden tot economische bloei en ontwikkeling. Wat voor de hele opgave Economie geldt, geldt natuurlijk ook voor dit thema: het is nu tijd de kansen te verzilveren. We moeten samen aan de slag. Gewoon doen, nu!

“De Hoeksche Waard is qua winkels een bijzonder gebied. De winkelgebieden liggen verspreid over de kernen. Die willen we allemaal op hun eigen niveau optimaliseren.”

Paul Konijnendijk, detailhandelsraad en Konijnendijk Mode in Zuid-Beijerland

[bron: AD, 19-1-19]

BLOEIENDE VRIJETIJDS-ECONOMIE

We hebben met de Hoeksche Waard goede kaarten in handen als het gaat om onze vrijetijdseconomie. Lekker rustig, veel ruimte, een prachtig landschap, waterrijke gebieden en een rijke cultuurhistorie. Daar moeten en kunnen we veel mee bereiken. Maar dan moet de 'buitenwereld' wel weten wat we allemaal te bieden hebben. We moeten ons beter profileren en aantrekkelijk presenteren, zodat consumptieve en zakelijke bestedingen een 'boost' krijgen. Dit zorgt voor extra draagvlak en moet leiden tot een bloeiende vrijetijdseconomie, met een goed functionerende vrijetijdseconomie, die bijdraagt aan een vitalere Hoeksche Waard. Belangrijk bij dit alles is wel dat we de juiste balans houden tussen enerzijds rust en ruimte en anderzijds ontwikkeling.

Onze aanpak

Het is belangrijk dat we onze 'kroonjuwelen' naar voren brengen. Een mix van het inzetten op natuur en landschap samen met verblijfsrecreatie biedt dan ook de beste kansen. Bovendien levert de ontwikkeling van de vrijetijdseconomie een belangrijke bijdrage aan die zo belangrijke vitaliteit. Voor een samenhangend aanbod van toerisme en recreatie, horeca en detailhandel gaan we het recreatieve routenetwerk doorontwikkelen, zodat het recreanten uitnodigt en aanjaagt tot commerciële activiteiten bij ondernemers. We brengen de recreatieve routes (fietsen, wandelen etc.) in kaart om in beeld te krijgen wat nodig is om de basis op orde te hebben. Verder dragen we bij aan het creëren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor dagrecreatie, verblijfsrecreatie, horeca en detailhandel met ruimte voor ondernemerschap. Ook zetten we via een meerjaren-uitvoeringsprogramma voor de detailhandel in op een beter en aantrekkelijker winkelaanbod in de recreatiegebieden. Daarbij benutten we de krachten van regionale en nationale netwerken om de Hoeksche Waard als bestemming op de kaart te zetten.

“Het bruist hier al van de innovatie, maar de Hoeksche Waard mag nog aantrekkelijker worden!”

Paul Boogaard,
wethouder Economie

DUURZAME, INNOVATIEVE LANDBOUW

Dat de Hoeksche Waard landbouw ademt en daarmee de identiteit van het eiland mede ‘draagt’, mag duidelijk zijn. Een groot deel van de Hoeksche Waard wordt gevormd door de agrarische sector die bestaat uit akkerbouw, glastuinbouw, fruitteelt en veeteelt. Daar liggen absoluut kansen, maar er zijn ook bedreigingen. Als er niet snel en drastisch wordt ingegrepen, is het over zestig jaar gedaan met de vruchtbare akkerbouw. Innoveren, verduurzamen, meer produceren en ontwikkelen om te overleven is het devies. Gelukkig zijn er al voorbeelden van innovatieve en duurzame initiatieven (zoals boeren die werken met drones, het 3D-printen van voedsel), maar overall ontbreekt het nog aan een duidelijke roadmap richting Hoeksche Waard als innovatief Foodlab voor de regio. Die moeten we dus snel gaan ontwikkelen. Daarnaast hebben we te maken met een spanningsveld door enerzijds meer willen produceren en anderzijds meer verduurzamen. We moeten hierop inspelen met slimme oplossingen en de kansen benutten door samenwerking en kennisdeling. We hebben de sleutels in handen om zowel nationaal als internationaal een koppositie te vervullen op het gebied van duurzame en innovatieve landbouw.

Onze aanpak

Wat we moeten doen, is klassieke landbouwkennis koppelen aan kennis van (bio)technologie waardoor er nieuwe productietechnieken en producten ontstaan die duurzaam en innovatief zijn. Dat vraagt om samenwerkingsverbanden, waarbij de agrarische sector vanzelfsprekend een onmisbare factor is. Meer aandacht voor de boeren in deze regio, meer doen met en aansluiten bij bestaande (regionale) initiatieven als de Roadmap Next Economy van Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), Biobased Delta, en Rotterdam Food Cluster. Ook moeten we projecten en samenwerkingsverbanden die vanuit de gemeenten en vaak samen met de provincie zijn aangejaagd, worden opgeschaald. Belangrijk is om (via het Foodlab) de relatie tussen stad en land onder de aandacht te brengen. Verbinden en versnellen is het uitgangspunt. Dan kunnen we samen oogsten!

AANTREKKELIJKE GEBIEDSMARKETING

De Hoeksche Waard op een eenduidige en vooral aantrekkelijke manier vermarkten. Dat is wat er moet gebeuren als het gaat om gebiedsmarketing. Voor 1 januari 2019 is de Hoeksche Waard namelijk vanuit verschillende hoeken gepromoot, met verschillende ambitieniveaus, zonder onderling afgestemde boodschappen of een overkoepelende strategie. Daar moet dus verandering en vooral één duidelijke (communicatie)lijn in komen, want er liggen absoluut mooie kansen. Om die kansen te benutten, hebben we een integrale aanpak en centrale koers van de gebiedsmarketing nodig die bestaande initiatieven verbindt en het geheel op een beter niveau brengt. De Hoeksche Waard weet zich zo vanaf 2020 sterk en onderscheidend te profileren en zet in op een gezamenlijke uitvoering van het programma gebiedsmarketing met de daarin genoemde doelstellingen. Een aantrekkelijke gebiedsmarketing gaat verder dan alleen de Economie. Deze kan op een positieve manier bijdragen aan het stimuleren van alle opgaven waar we als gemeente voor staan.

Onze aanpak

We zijn al begonnen met de uitwerking en implementatie van een heldere marketingstrategie met uitgewerkte kernboodschappen en een uitvoeringsprogramma gebiedsmarketing. Doel: de Hoeksche Waard beter en onderscheidend op de kaart zetten. Dankzij gebiedsmarketing neemt de bekendheid van de gemeente Hoeksche Waard toe. Dat levert een positieve bijdrage aan een vitaal, vindingrijk eiland met een mooie toekomst en een eigen (merk)identiteit. Jonge mensen zullen denken ‘goh, toch wel leuk hier’ en besluiten te blijven of er zelfs naartoe te trekken. Ook stimuleert het de lokale economie, vermindert het de krapte op de arbeidsmarkt en bevordert het de recreatie, en activeert het de (al bestaande) trots en onderlinge verbondenheid van de Hoeksche Waarders. Win-win-win-win, dus! Wel vraagt gebiedsmarketing om een lange adem. Niet te snel achteroverleunen, maar gewoon blijven doorzetten allemaal!

Hoofdstuk 3 Programma- doelen

In onze visie en ambitie is een richtinggevend kader en een wenkend perspectief weergegeven voor de economische vitaliteit in de Hoeksche Waard. Vanuit deze visie en ambitie zijn 5 programmathema's gedestilleerd die in onderlinge samenhang bijdragen aan het behalen van de beoogde ambitie.

In dit hoofdstuk worden de 5 programmathema's vertaald naar strategische en operationele doelstellingen.

In hoofdstuk 4 worden deze doelen samengebracht met de daarvoor benodigde inspanningen.

Strategische doelen

In 2030 is de arbeidsmarkt in de Hoeksche Waard vitaal, omdat (toekomstige) vraag en aanbod in kwantitatieve en kwalitatieve zin in evenwicht is.

De Hoeksche Waard heeft een gezond economisch vestigingsklimaat waar het voor zowel aanwezige bedrijven als voor de instroom van nieuwe bedrijven goed ondernemen is.

De Hoeksche Waard zet in op het verhogen van de consumptieve en zakelijke bestedingen die zorgen voor behoud en ontwikkeling van commerciële voorzieningen.

De Hoeksche Waard is als Foodlab voor de Randstad koploper op het gebied van gezond voedsel en duurzame en innovatieve landbouw.

De Hoeksche Waard weet zich vanaf 2020 sterk en onderscheidend te profileren op de prioritaire beleidsthema's en hierin met ondernemers, onderwijs en mede-overheden samenwerkingen aan te gaan.

Operationele doelen

VITALE ARBEIDSMARKT

- In 2019 komen we samen met de provincie Zuid-Holland tot een meerjarig regionaal uitvoeringsprogramma rondom de arbeidsmarktproblematiek met gezamenlijke investeringen van betrokken stakeholders. Daarna pakken we met betrokken partijen de uitvoering op.
- Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in de Hoeksche Waard zijn in 2020 gecentraliseerd inzichtelijk, waardoor werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden.
- Vanuit een faciliterende en stimulerende rol weten meer jongeren een passende vervolgopleiding of werk na afronding van hun middelbare school te vinden.
- In aansluiting op het organisatieprincipe van 100% dienstverlenend faciliteren wij werkgevers optimaal bij het werven en plaatsen van geschikt personeel.
- De Hoeksche Waard wordt in communicatie gepromoot als aantrekkelijke werkregio voor mensen van binnen en buiten de Hoeksche Waard.

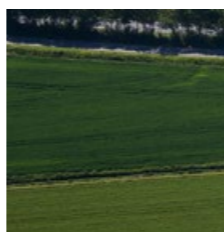
ECONOMISCH VESTIGINGSKLIMAAT

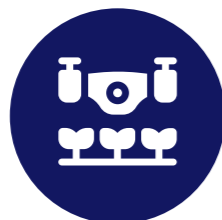
- De Hoeksche Waard heeft een aantrekkelijk en evenwichtig aanbod voor bedrijventerreinen en werklocaties die aansluit bij de huidige en toekomstige vraag van ondernemers. In 2020 scherpen wij onze doelen hiervoor aan.
- In 2021 heeft iedereen in de Hoeksche Waard de mogelijkheid om over snel internet (100 megabit per seconde of sneller) aan huis/bedrijf te beschikken.
- In 2022 heeft de Hoeksche Waard meer succesvol zelfstandig ondernemers in vormen van (innovatieve) bedrijvigheid die de vitaliteit van de Hoeksche Waard versterken.
- In 2021 is ten minste 1 pilot gestart met laagdrempelige betaalbare bedrijfsruimte voor startende ondernemers of groepen met afstand tot de arbeidsmarkt.
- De ondernemers waarderen de dienstverlening vanuit de gemeente. Vanuit een nulmeting in 2020 bepalen wij onze doelen.
- De Hoeksche Waard zet zich in om uiterlijk in 2020 een met de regio verbonden investeringsagenda te hebben met projecten die de economische vitaliteit van de Hoeksche Waard versterken.
- De Hoeksche Waard beschikt jaarlijks over een actueel inzicht in de economie (structuur en arbeidsmarkt) en de optimale mix van bedrijvigheid.

BLOEIENDE VRIJETIJDSECONOMIE

- De Hoeksche Waard ontwikkelt een aansluitend en uitnodigend routenetwerk voor recreanten dat aanjaagt tot commerciële activiteiten door ondernemers.
- In 2020 is er een eenduidig en gezamenlijk beeld van het vrijetijdprofiel van de Hoeksche Waard, waarmee ingezet wordt op een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor deze doelgroep met ruimte voor ondernemerschap. Wij stellen hier een visie vrijetijdseconomie voor op.
- De Hoeksche Waard stimuleert het vergroten van het aantal horecavoorzieningen naar het landelijke gemiddelde van 2,5 per 1.000 inwoners (nu 1,6) om het vrijetijdprofiel te versterken.
- Wij stimuleren en faciliteren het verhogen van het aantal verblijfseenheden in de Hoeksche Waard voor de zakelijke en toeristische markt. Vanuit onze visie vrijetijdseconomie bepalen wij onze doelen.
- De Hoeksche Waard stimuleert het vergroten van het activiteitenaanbod dat aansluit bij het recreatief profiel.

INNOVATIEVE LANDBOUW

- In 2020 is het concept Foodlab in samenwerking met het bedrijfsleven, maatschappelijk middenveld, kennisorganisaties en investeerders gedefinieerd en ligt er een haalbare businesscase.
- In 2020 komen betrokken stakeholders tot een gezamenlijk gedragen uitvoeringsprogramma op het gebied van gezond voedsel en duurzame, innovatieve landbouw.
- In aansluiting op het organisatieprincipe 100% dienstverlenend zet de gemeente in op het optimaal faciliteren van agrarische ondernemers op het gebied van wet- en regelgeving, netwerk en subsidies.
- De gemeente zet in op het faciliteren en stimuleren van nieuwe verdienmodellen in de landbouwsector voor een evenwichtige inkomensverdeling in de keten.
- De gemeente zet in om de verbinding tussen boer en burger te versterken en de beeldvorming over de agri-/foodsector te verbeteren.

GEBIEDSMARKETING

- In 2019 heeft de Hoeksche Waard een heldere marketingstrategie met uitgewerkte kernboodschappen en een uitvoeringsprogramma gebiedsmarketing.
- Vanaf 2020 zet de Hoeksche Waard in op een gezamenlijke uitvoering van het programma gebiedsmarketing met de daarin vernoemde doelstellingen.

AFBAKENING

Met het benoemen van de vijf programmathema's is binnen de opgave focus aangebracht, met als doel hierop vanuit een integrale aanpak te versnellen. Naast de inspanningen die binnen deze programmathema's plaatsvinden, vinden er binnen de lijnorganisatie nog tal van andere activiteiten en projecten plaats die samenhang hebben met de opgave economie. Dit vraagt goede afstemming tussen de lijnaansturing en de programmasturing. **In hoofdstuk 7 wordt hier nader op ingegaan.**

Hoofdstuk 4 Inspanningen en activiteiten

In hoofdstuk 3 zijn de strategische en operationele programmadoelstellingen omschreven. Deze doelstellingen vertalen we in dit hoofdstuk naar inspanningen (projecten en activiteiten) voor de eerste fase van het programmaplan. Jaarlijks vindt er actualisatie plaats van deze inspanningen. Die verwerken we in een jaarplan voor de volgende fase en vinden aansluiting bij de reguliere planning- en controlcyclus. De opbouw van deze jaarlijkse actualisatie en de verbinding met de planning- en controlcyclus is in hoofdstuk 6 verder uitgewerkt.

Inspanningen en activiteiten

Legenda

- Prioriteit
- Vrijtijdseconomie
- Innovatieve landbouw
- Arbeidsmarkt
- Gebiedsmarketing
- Economisch vestigingsklimaat

UITVOERINGSPLAN WERKLOCATIES

Via de bedrijventerreinenanalyse 2018 van Ecorys zijn aanbevelingen gedaan voor het op peil houden van het vestigingsniveau op bedrijventerreinen in de Hoeksche Waard. In samenwerking met ondernemers worden de aanbevelingen in 2020 uitgewerkt in een geprioriteerd actieplan gericht op de (circulaire) maakindustrie.

REGIONALE VACATUREBANK

In 2020 stimuleren en faciliteren wij een proces voor een gezamenlijke regionale vacaturebank, waarbij werkgevers uit de Hoeksche Waard en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden. We starten met een verkenning naar de wenselijkheid en haalbaarheid, waarbij we verbinding zoeken met het platform van HW werkt.

REGIONALE ARBEIDSMARKTANALYSE

In 2019 is een regionale arbeidsmarktanalyse uitgevoerd die resulteert in een uitvoeringsagenda, waarbij betrokken stakeholders – ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid – een bijdrage leveren. Met deze uitvoeringsagenda zetten wij in op het herstellen van de balans van de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt.

SNEL INTERNET

Aanleg van snel internet is een activiteit van marktpartijen. Wij stimuleren de aanleg door het faciliteren, begeleiden en verbinden van initiatieven en groepen en ondersteunen met lokale kennis, gegevens en kaartmateriaal. Om de bekendheid en het bewustzijn te vergroten vragen we aandacht voor het onderwerp in de media, op de gemeentelijke website, sociale media en in ontmoetingen met lokale groepen.

STICHTING ONDERWIJS BEDRIJFSLEVEN (SOB)

In 2019 is een samenwerkings-overeenkomst ondertekend tussen overheid, onderwijs en ondernemers. Het samenwerkingsverband zet zich in voor (loopbaan) activiteiten van het voortgezet onderwijs, met extra aandacht voor techniek, ICT en zorg. Wij faciliteren de realisatie van de uitvoeringsagenda SOB.

ADMINISTRATIEF ARME PLAATSING

In 2020 wordt een pilotproject gestart waarmee de (administratieve) belemmeringen worden geïnventariseerd waar statushouders en (agrarische) ondernemers tegenaan lopen bij de inzet van seizoensarbeid. Vervolgens worden met instanties afspraken gemaakt hoe de plaatsing van (tijdelijk) personeel kan worden geoptimaliseerd.

STARTERS EN INNOVATIEBELEID

In 2020 wordt een starters- en innovatiebeleid opgesteld waarbij ingezet wordt op het faciliteren en begeleiden van startende en innoverende ondernemers gericht op inspiratie, motivatie en ontwikkeling van het ondernemerschap.

ECONOMISCHE MONITOR

Vanaf 2019 voeren wij jaarlijks een actualisatie uit van de economische monitor, zodat wij zicht hebben op de economische ontwikkelingen in ons gebied en daarop kunnen anticiperen. Afhankelijk van de noodzaak voeren wij een verdiepend onderzoek uit en/of een tevredenheidsonderzoek onder onze ondernemers.

INNOVATIE HUB

In 2020 onderzoeken we de mogelijkheid voor het ontwikkelen van minimaal 1 ontmoetingsplek voor startende en innoverende ondernemers, mogelijk in combinatie met huisvesting van starters.

ECONOMIC DEVELOPMENT BOARD

Sinds 2019 stimuleren en faciliteren wij de kwartiermakers voor het opzetten van een Economic Development Board die de economie in de Hoeksche Waard aanjaagt en versterkt, en bovendien een strategische partner wordt van de gemeente. We starten met een verkenning om de doelen van de Economic Development Board scherp te krijgen.

UITVOERINGSPROGRAMMA DETAILHANDEL

Om de kracht van winkelgebieden te behouden, is het van belang dat de gebieden in staat zijn mee te bewegen met huidige en toekomstige ontwikkelingen. Professionele samenwerking tussen partijen is daarbij van belang. Gezamenlijk met de winkelgebieden bepalen we op welke onderwerpen/projecten gemeentebrede samenwerking van belang is of wenselijk is. Om gezamenlijk projecten uit te voeren wordt een duurzame organisatie- en financieringsstructuur opgezet.

(AGRARISCH) ONDERNEMERSLOKET

In 2020 is er een (agrarisch) ondernemersloket dat bijdraagt aan de dienstverlening richting ondernemers. Het is belangrijk ervoor te zorgen dat ondernemers niet onnodig veel tijd kwijt zijn met het zoeken naar voor hen relevante informatie (vergunningaanvragen, energieloket, informatie over subsidies, actuele informatie, etc.).

REGIONALE SAMENWERKING

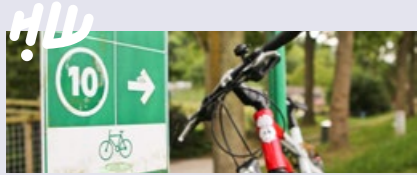
Er is een wederzijdse economische afhankelijkheid tussen de Hoeksche Waard en het omliggende gebied. In 2019 verkennen wij de mogelijkheid voor het indienen van een Regiodeal met het Rijk in 2020 om de regionale economie te versterken. Dit doen we met betrokken partijen uit de Hoeksche Waard (triple helix) en medeoverheden (multi-governance).

VISIE VRIJETIJDSECONOMIE

In 2020 stellen wij met gebiedspartijen een visie vrijetijdseconomie op die beschrijft welk toeristisch-recreatief profiel de Hoeksche Waard wil nastreven, inclusief horecavisie. Aan de visie wordt een uitvoeringsprogramma gekoppeld.

LEES VERDER OP PAGINA 22 >>

ALLIANTIE VRIJETIJDSECONOMIE

Rondom het proces van de visie vrijetijdseconomie verkennen wij de mogelijkheden allianties te vormen met en tussen ondernemers in de vrijetijdsector om gezamenlijk arrangementen op te zetten en de organisatiegraad tussen ondernemers te vergroten.

INTEGRALE GEBIEDSONTWIKKELING

We zetten in op de verdere uitvoering van de Gebiedsagenda Hoeksche Waard West. De visie Zuiderstrand aan de Zuidrand wordt in 2020 uitgewerkt tot een uitvoeringsplan. In 2020 wordt een integrale investeringsagenda opgesteld voor (gebieds)ontwikkelingen in de noordrand.

FOODLAB

Met een aantal betrokken buurtmakers werken wij aan Roadmap to Foodlab Hoeksche Waard. In de eerste fase wordt gestart met de uitwerking van het concept Foodlab. In de tweede fase wordt toegewerkt naar een iconisch project binnen het Foodlab, bijvoorbeeld de mogelijke ontwikkeling van een campus/ broedplaats op het gebied van voedsel.

DOORONTWIKKELEN ROUTENETWERK

In 2020 wordt het bestaande routenetwerk (fietsknooppunten, kanoroutes, informatiepanelen, laadpalen elektrische fietsen, kunstpicknickplekken etc. geïnventariseerd en beoordeeld. In de doorontwikkeling wordt met ondernemers gekeken naar de optimalisatie van deze netwerken, door bijvoorbeeld themaroutes en/of arrangementen te organiseren.

VERKENNING GEBIEDSMARKETING

In 2019 verkennen wij met gebiedspartijen een integrale aanpak rondom gebiedsmarketing die bestaande initiatieven verbindt en naar een hoger plan tilt. De uitvoeringsagenda die hieruit volgt, pakken wij de komende jaren met gebiedspartijen (o.a. integratie VVV) op.

LANDSCHAPSTAFEL HARINGVLIET / NL DELTA BIESBOSCH HARINGVLIET

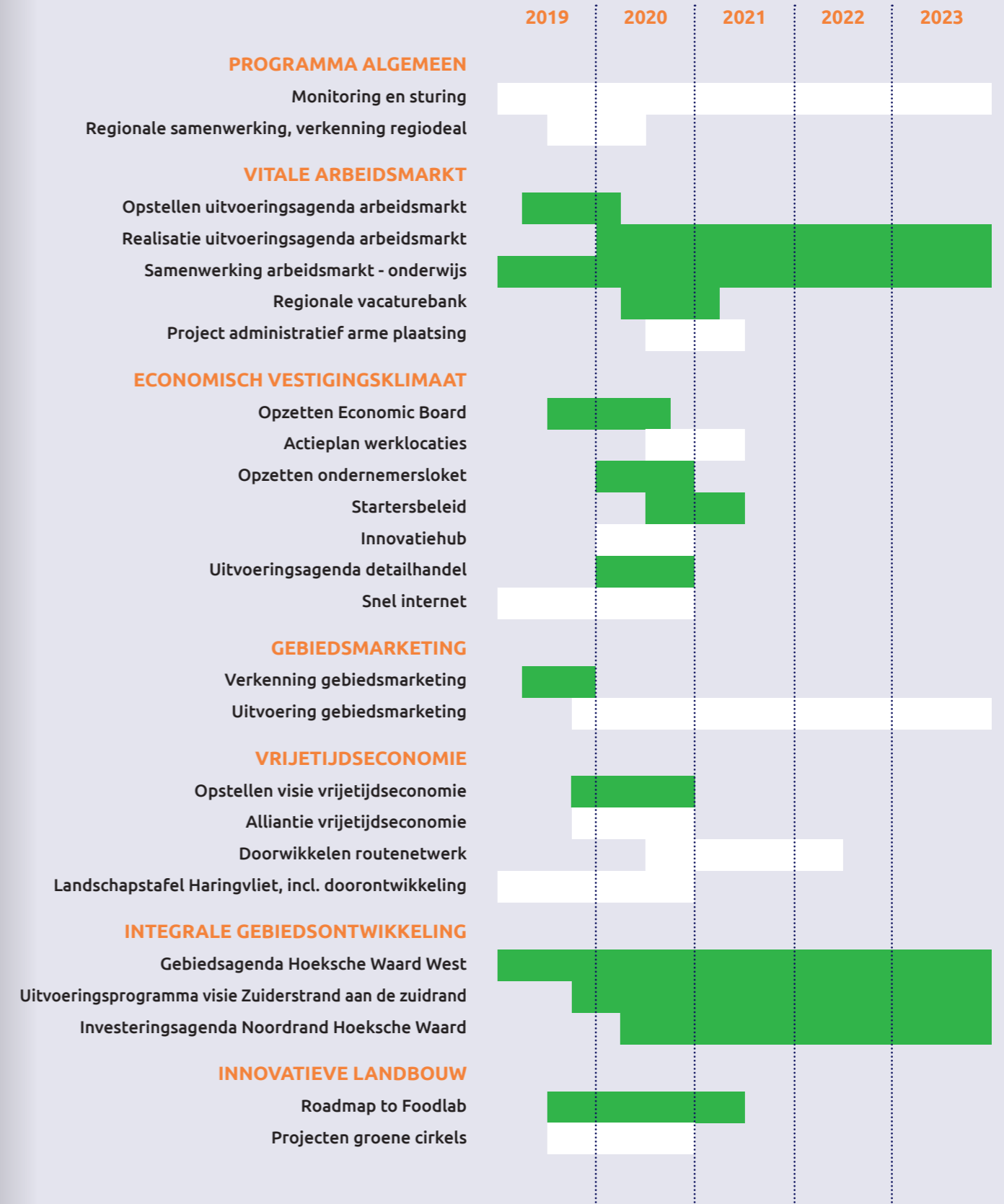
Wij nemen deel aan de samenwerking NL Delta Biesbosch Haringvliet en zoeken vanuit dit netwerk de regionale samenwerking om onze ambities rondom het Haringvliet te realiseren. De projecten vanuit de landschapstafel Haringvliet (o.a. Droomfondspartijen) worden in 2020 afgerond. In navolging op de verkenning naar de Regiodeal bekijken wij of we de samenwerking rondom het Haringvliet kunnen voortzetten.

PROJECTEN GROENE CIRKEL

Groene Cirkel Akkerbouw is een platform voor bedrijven, overheden en kennisinstellingen en werkt aan diverse projecten op het gebied van duurzame, innovatieve landbouw. In 2019/2020 worden de mogelijkheden verkend hoe de samenwerking met de initiatiefnemers kan worden geoptimaliseerd, zodat de projecten worden uitgevoerd.

Fasering

Hoofdstuk 5

Veranderaanpak

Een vitale economie in de Hoeksche Waard kunnen we alleen bereiken als overheid, ondernemers en maatschappelijke partijen goed en effectief samenwerken. Onze ondernemers zorgen voor een brede welvaart in de Hoeksche Waard. De overheid moet zorgen dat ondernemerschap mogelijk wordt gemaakt. Dit vergt bewustzijn van onze rol en een andere houding en gedrag.

SLIM SAMENWERKEN

Onze ambities voor een vitale economie kunnen alleen bereikt worden door slimme samenwerkingen aan te gaan. Dat doen wij op drie niveaus.

- Wij werken slim samen met het bedrijfsleven en maatschappelijke partners om de opgave van de grond te trekken. Dat vraagt enerzijds om een goede organisatiegraad vanuit het bedrijfsleven en anderzijds om een flexibele ondernemersgerichte houding vanuit de gemeente. Zo kunnen we samen inspelen op actuele, kansrijke ontwikkelingen.
- Wij werken slim samen met onze regionale, landelijke en Europese partners. De economische vitaliteit van de Hoeksche Waard is in grote mate afhankelijk van ontwikkelingen om ons heen. Wij bouwen daarin een netwerk op en zoeken naar gezamenlijke doelen.
- Wij werken intern slim samen en stellen de geformuleerde opgaven centraal in de uitwerking. Vanuit dit programma willen wij een beweging maken naar een organisatie die 'economy-minded' denkt en werkt.

Met dit programma brengen we versnelling aan op de opgave vitale economie. We doen het stap voor stap. Werken aan een vitale economie en de nodige veranderingen tot stand brengen, is nu eenmaal een langdurig en meerjarig proces. Inzet van de gemeente voor een vitale economie is een voorwaarde, maar we zijn hierin vooral afhankelijk van onze ondernemers en externe partijen. We faciliteren in de basis en zijn actief stimulerend waar nodig.

We werken bij onze veranderaanpak volgens een aantal principes:

STAP VOOR STAP NAAR EEN VITALE ECONOMIE

Natuurlijk willen we zo snel en zo ver mogelijk komen. Toch moeten we ons realiseren dat dergelijke processen tijd, koersvastheid en ruimte vragen. We komen verder als we samen stapsgewijs groeien naar een vitale economie. Wij beseffen dat er een wederzijdse afhankelijkheid is tussen partijen die dat mogelijk moeten maken. Voor de realisatie van sommige doelen beginnen we eerst met een proces voor een gezamenlijke uitvoeringsagenda. Daarbij werken we van buiten naar binnen.

INNOVEREN EN LEREN VAN DE PRAKTIJK

Dit programma is net als de economie niet statisch. Flexibel en adaptief zijn sleutelwoorden om beter en sneller in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en daarmee innovaties mogelijk te maken. Het stimuleren van nieuwe dwarsverbanden en het delen van kennis zijn daarbij belangrijke voorwaarden.

DUIDELIJK PROFILEREN

Via profileren kan onze kracht duidelijker naar voren worden gebracht. Niet

alleen wat ondernemers van de gemeente kunnen verwachten, maar ook het vergroten van de bekendheid over dit gebied. Dat is noodzakelijk voor onze concurrentiepositie en acquisitie.

DE GEMEENTE FACILITEERT, STIMULEERT EN ONDERSTEUNT WAAR NODIG

De gemeente Hoeksche Waard draagt bij aan een vitale economie, waarin onze ondernemers en inwoners optimaal gedijen. We ondersteunen en faciliteren hen actief, waarmee we het partnerschap versterken. Om samenhang te bevorderen neemt de gemeente-initiatief voor het tot stand brengen van interacties tussen actoren en bevordert zij als procesbegeleider echte afstemming tussen de activiteiten van de partners. Daarin pakken we de stimulerende rol. Als netwerker en bemiddelaar speelt de gemeente daarmee een cruciale rol. We laten daarmee niet los, maar houden anders vast.

Werken aan een vitale economie en de nodige veranderingen tot stand brengen, is nu eenmaal een langdurig en meerjarig proces.

Hoofdstuk 6

Monitoring en programmasturing

Op het gebied van economie is veel data beschikbaar. In 2018 is er een eerste economische monitor opgesteld voor de Hoeksche Waard; een zogenaemde nulmeting. Hierin is specifieke data verzameld en vertaald naar informatie over de stand van de economie in de Hoeksche Waard. Hoe staat de Hoeksche Waard er in economisch opzicht voor? Hoe heeft de arbeidsmarkt zich in de afgelopen jaren ontwikkeld? En wat zijn de vooruitzichten?

Deze vragen worden in de Economische Monitor Hoeksche Waard beantwoord. De monitor wordt jaarlijks uitgevoerd, zodat een meerjarig perspectief ontstaat over het verloop van de economie in de Hoeksche Waard. De beschikbare data wordt openbaar toegankelijk. De inhoudelijke voortgang van het programma en de onderliggende projecten worden via een voortgangsrapportage gerapporteerd aan directie, college en gemeenteraad. Via de producten van de planning- en controlcyclus wordt gestuurd op

risico's. Projectsamenhangende risico's worden gedefinieerd en gewogen in de plannen van aanpak van de projecten.

INSTANT FEEDBACK

Directe monitoring en evaluatie leveren instant feedback op. Zo kunnen we schaven aan producten en diensten en tijdig bijsturen of stoppen als blijkt dat iets niet werkt. Actuele data leiden tot onderbouwde aanscherping van de doelen. De economische monitor geeft de bewegingen op hoofdlijnen weer. Soms is op dossierniveau verdiepend onderzoek nodig om doelen en de benodigde inspanningen scherp te krijgen. Ook hiervoor geldt dat deskundigheid nodig is om data om te zetten naar bruikbare informatie. Meer kwalitatief onderzoek is nodig als het gaat over het meten van onze dienstverlening richting ondernemers.

De monitor wordt jaarlijks uitgevoerd, zodat een meerjarig perspectief ontstaat over het verloop van de economie in de Hoeksche Waard.

Hoofdstuk 7

Communicatie

Vanuit het programma Economie ligt er een visie en ambitie om de economie in de Hoeksche Waard vitaal en gezond te houden. Dit alles vertaalt zich naar strategische en operationele doelen. Met onze communicatiestrategie geven we aan hoe communicatie effectief bijdraagt aan de verwezenlijking van de doelen van het programma Economie.

Een integrale communicatieaanpak is hierbij het sleutelwoord. Deze strategie bestaat onder meer uit onderstaande (samenhangende) onderdelen/actiepunten die het team Communicatie nog nader uitwerkt in een strategisch (communicatie)plan en plan van aanpak.

AANTREKKELIJKE GEBIEDSMARKETING

Met de integrale aanpak van gebiedsmarketing willen we de Hoeksche Waard op de kaart zetten en het eiland beter onderscheidend profileren. Hierin leggen we onder meer de focus op de ligging van het eiland dichtbij de Rotterdamse en Antwerpse havens, die nu en in de toekomst zorgt voor werkgelegenheid (5.000 verwachte vacatures in 2030). Maar ook als aantrekkelijke werkregio voor mensen van binnen en buiten de Hoeksche Waard. Is de weg naar de ontwikkeling van een Foodlab in kaart, dan zal dat extra pr-aandacht genereren. Een aantrekkelijke gebiedsmarketing levert op een positieve manier een bijdrage aan een vitaal, leefbaar eiland met een mooie toekomst en een eigen (merk) identiteit en draagt ook bij aan het stimuleren van alle opgaven waar

we als gemeente voor staan. Inmiddels zijn we al begonnen met de uitwerking en implementatie van een heldere marketingstrategie, uitgewerkte kernboodschappen en een uitvoeringsprogramma gebiedsmarketing.

ONTWIKKELING OVERKOEPELEND VERHAAL

Voor het programma Economie is een overkoepelend verhaal opgesteld. Hierin staan de visie, ambitie, aanpak en relevante feiten en cijfers van het programma Economie beschreven. Doel: alle betrokken partijen en medewerkers beschikken op ieder gewenst moment over dezelfde informatie en kunnen deze delen. De samenhang met de andere programma's wordt, daar waar het relevant is, ook meegenomen in dit verhaal. Andere belangrijke input hiervoor zijn onder meer het jaarlijkse inzicht in de economie (structuur en arbeidsmarkt) en de optimale mix van bedrijvigheid, en de jaarlijkse geüpdatete Economische monitor

AANSLUITING BIJ GEPLANDE STAKEHOLDERSANALYSES

Per programmathema wordt een stakeholdersanalyse uitgevoerd en aangescherpt. Hierin wordt onder meer aangegeven welke belanghebbenden er binnen dit thema zijn en hoe die zich tot elkaar verhouden, inclusief hun belangen. Wil je op een zorgvuldige en effectieve manier communiceren, dan is het belangrijk om voor iedere stakeholder het communicatiedoel/-strategie aan te geven. Zijn de relevante stakeholders in kaart gebracht, dan wordt de communicatieaanpak afgestemd op de relevantie die het voor hen heeft en hun behoefte/belangen. 1e prioriteit daarbij is het binnenhalen van de Regiodeal Goeree-Overflakkee Voorne Putten, die bij de Rijksoverheid is ingediend om de regionale economie te stimuleren.

Investeren in bovenregionale samenwerkingsverbanden. Zijn alle stakeholdersanalyses gemaakt, dan wordt duidelijk in welke bovenregionale samenwerkingsverbanden het programma Economie moet investeren en voor welke stakeholders een lobbytraject relevant is. Slim samenwerken is hierbij het uitgangspunt. Zo is een eerste verkenning voor een Economic Development Board gedaan met als doel dat die de economie in de Hoeksche Waard aanjaagt en versterkt, en bovendien een strategische partner wordt van de gemeente.

Voor het binnenhalen van de Regiodeal en de ontwikkelingen naar een Foodlab is de inzet van public affairs cruciaal. Hierdoor kan het besluitvormingstraject worden beïnvloed en mogelijk worden versneld. In samenhang met de andere vier programma's wordt gekeken waar een gezamenlijk traject kan worden ingezet en waar programmaspecifiek maatwerk nodig is.

PROJECTPARTICIPATIE STIMULEREN

Bewoners, ondernemers, agrariërs, recreanten en andere relevante stakeholders worden zo snel mogelijk betrokken bij de integrale aanpak van gebiedsmarketing en de

ontwikkeling naar een Foodlab. Daarbij wordt voor de verschillende projectfasen en doelgroepen afzonderlijk een participatieniveau gekozen. Naast het aangaan van de dialoog wordt vanuit de binnengekomen initiatieven gekeken naar hun wensen en ideeën. Communicatie is open, eerlijk en persoonlijk over de consequenties die de ontwikkeling van het project heeft en de ruimte die er is voor participatie in de verschillende fasen.

INTERNE COMMUNICATIE VOOR BETROKKENHEID EN FACILITEREN INTERNE ORGANISATIE

Aan de hand van de stakeholdersanalyses worden samen met alle partners en betrokken organisaties afspraken gemaakt over het proces en de besluitvorming. Daarbij is het noodzakelijk dat alle partijen op ieder gewenst moment over de juiste informatie beschikken. Voorop staat dat de interne organisatie (medewerkers, college en raadsleden) ook worden meegenomen in de ambitie van het programma Economie en de concrete uitwerking ervan, om zo 100% dienstverlenend te kunnen zijn in de communicatie met stakeholders. Het eerdergenoemde overkoepelend verhaal, de te ontwikkelen communicatieplannen en Q&A's per project, bieden hen hierbij houvast en een duidelijk kader. Door medewerkers te informeren en te betrekken bij de ontwikkelingen en initiatieven van het programma Economie, worden zij zich (steeds) meer bewust van nut en noodzaak en hun rol daarbij. Medewerkers zijn ook communicatiedrager (en idealiter ambassadeur): communicatie is van iedereen.

INZET OP BEWUSTWORDING EN GEDRAGSVERANDERING

Van belang is ook aandacht te hebben voor de gewenste cultuuromslag, de andere manier van werken en kijken naar initiatieven. Willen wij de genoemde uitdagingen trotseren, dan vraagt dat bij alle betrokken partijen om verbinding, ambitie, innovatie, vindingrijkheid, goed naar elkaar luisteren en zeker ook durf. Daartoe hanteren we vanuit het programma Economie een veranderaanpak, waarbij we slim samenwerken en vanuit de gemeente de juiste randvoorwaarden creëren voor de gewenste verandering. Dus niet alleen denken en handelen vanuit wet- en regelgeving, maar onze (agrarische) ondernemers hierin juist optimaal faciliteren, zoals de inrichting van het (Agrarisch) Ondernemersloket. Het programma Economie is erop gericht om de beweging te maken naar een organisatie die 'economy-minded' denkt en doet. Deze veranderaanpak gaat hand in hand met de implementatie van de Omgevingswet en Dorpsgericht Werken.

*Doel:
alle betrokken
partijen en
medewerkers
beschikken op ieder
gewenst moment over
dezelfde informatie
en kunnen
deze delen.*

Hoofdstuk 8

Samenhang programma's

De gemeenteraad heeft vanuit het hoofdlijnenakkoord 7 thema's benoemd als prioritaire opgaven die (deels) programmatisch worden uitgewerkt.

Tussen deze thema's *Inclusieve samenleving*, *Economie*, *Wonen*, *Mobiliteit*, *Duurzaamheid* en *Veiligheid* en *Cultuur* zijn wederzijdse afhankelijkheden te benoemen die in de uitwerking en de inspanningen om samenwerking en afstemming vragen.

Om tot oplossingen voor de verschillende vraagstukken te komen, kan het ene domein vaak niet zonder het andere. De uitdagingen waar we in al deze programma's voor staan, is dan ook een samenspel van verschillende factoren op het gebied van goed wonen, leven, werken en recreëren. Rode draad in alle programma's is dat we als Hoeksche Waard vitaal willen zijn en blijven. Dat vertaalt zich naar de doelen die zijn geformuleerd en die we samen willen realiseren. Van het toewerken naar een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt en gelijkwaardig meedoet tot het realiseren van een toekomstbestendige woningvoorraad. En van een gezonde economie met voldoende banen en innovatieve (landbouw)bedrijven tot een goed bereikbaar (vervoer en online) en aantrekkelijk eiland, waar werk, voorzieningen en zorg voor iedereen (in nabijheid) bereikbaar zijn, en dat gunstig is gelegen vlakbij de Randstad.

RADEREN DIE IN ELKAAR GRIJPEN

Daarom werken we integraal aan de kwaliteit van de sociale en ruimtelijke omgeving, het landschap, de werkgelegenheid,

de bereikbaarheid, de kwaliteit en nabijheid van noodzakelijke voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn, cultuur, winkelen en onderwijs en een passende toekomstbestendige woningvoorraad. Het is belangrijk om te onderkennen dat er een bepaalde wederkerigheid is tussen deze zaken: ze zijn als raderen in een machine. Die jonge huishoudens die we zo graag naar het eiland willen halen, moeten bijvoorbeeld kunnen werken, wonen en recreëren in een aantrekkelijke omgeving. Dat betekent bouwen, zorgen voor voldoende woningen, maar ook zorgen dat mensen makkelijk en snel naar hun werk in en buiten de Hoeksche Waard kunnen. Aan de andere kant is het ook belangrijk dat er in de komende jaren voldoende, passende woningen voor (zorgbehoevende) ouderen beschikbaar zijn. Ook hier moeten we letterlijk en figuurlijk samen aan bouwen. Dit alles, met in het achterhoofd de wens om het rustige, landelijke karakter van de Hoeksche Waard zoveel mogelijk intact te laten. Daarnaast hebben we rekening te houden met de transitie naar een duurzame samenleving die noodzakelijk en onvermijdelijk is. De Hoeksche Waard wil bijvoorbeeld in 2040 energieneutraal zijn, waarbij we duurzaam denken en doen willen stimuleren. Dat vraagt om een omslag in gedrag en beleid. En om meer betrokkenheid van inwoners en bedrijven op ons mooie eiland. Een vitale, economisch gezonde, goed bereikbare, aantrekkelijke, veilige, duurzame en inclusieve Hoeksche Waard creëren we nu eenmaal samen!

Postbus 2003
3260 EA Oud-Beijerland

Bezoekadressen

Kijk op www.gemeentehw.nl

☎ 14 0186 | 088 - 647 36 47

✉ info@gemeentehw.nl

🌐 www.gemeentehw.nl

📘 gemeenteHW

🐦 @gemeenteHW

📷 @gemeenteHW

🌐 Gemeente Hoeksche Waard